

Pärandkultuuri kaardistamine neljas Loode- ja Kesk-Eesti maakonnas

Jürgen Kusmin

Tartu
19. detsember 2007

- Pärändkultuuri idee maaletooja Lembitu Tarangu ja Rein Kaljuvee poolt välja töötatud inventeerimise esialgne metoodika (2001 - 2002)
- Metoodika oli testitud pilootaladel Kullamaa, Risti, Märjamaa, Hanila ja Ridala vallas lisaks eeltoodutele Jürgen Kusmin, Triin Neljandik ... (2003-2004)
- Olemas teemast huvitatud projektipartnerid KKM-s ja Tapios

■ INTERREG III A

Metsandusliku pärandkultuuri
kaitse ja rakendamine 2005 –
2007

■ Läänemaal

■ Raplamaal

■ Harjumaal

■ INTERREG III A

Metsandusliku pärandkultuuri
tähtsustamine loodusturismis
2007

■ Järvemaal

Eesti poolne kaasrahastaja Siseministeerium

Viia süsteemselt kindlale metoodikale tuginedes koolitatud k o h a l i k e inventeerijate poolt läbi metsandusliku pärandkultuuri inventuur tänaste omavalitsuste lõikes sõltumata maa- või metsaomandist

K O G U E E S T I S

I projekt RMK, KKM, Tapio

- läbi teavituse inventeerijate leidmine ja koolitamine
- inventuur Harju-, Lääne ja Raplamaal
- uuring metsaomanike suhtumisest pärandkultuuri ja metsade mitmekülgsesse kasutusse
- metsaomanike koolitused
- Eesti-Soome metsaomanike praktikagruppide vahetus
- pärandkultuuri andmebaasi loomine Maa-ameti juurde
- pärandkultuuri maakonnaraamatud Raplammaa, Läänemaa

II projekt RMK ja Tapio

- läbi teavituse inventeerijate leidmine ja koolitamine
- inventuur Järvamaal
- käsiraamatu koostamine
- turismiinfoviitade paigaldamine Rapla ja Läänemaal
- teavitus, teavitus, teavitus

- Maakondlikud teabepäevad
- esinemised erinevatele huvirühmadele ja koostöö nendega
- omavalitsuste kaasamine
- ametnike kaasamine
- metsaomanike kaasamine
- arvukad meediakajastused
- läbi kodulehe tagatud igapäevane osaleda inventeerimisel

PÄRANDKULTUUR METSAS

Pärandkultuuri moodustavad eelmiste põlvkondade elu- ja tegevuse märgid maastikul. Nende märkide ehk pärandkultuuri objektide ülesotsimine, kirjeldamine ja teadaoleva pärimuse kirjanepanemine on jõukohane igapähele. Pärandkultuuri hoidmine lisab maale väärtust ja maasomanikule väärikust ilma tavapärast majandustegevust piiramata.

Seesoo sõnniku pärast rajatud haardikud on mähe mähe rahva väärtuslikud objektid.

Gilgalehe põlvkondade hea näide on eegil Heide harvgaardikud (eegid), mis kaitse kaitseks kaitse peeme.

Lõigatud puude mähe on mähe metsaandur ilusad pärandkultuurid.

Luumälksidilõigud ja allkõrvalt loodud lõikude võimeks on maale väärtuslikud objektid.

Põlvkondade on tõeline mähe kaitse ja keskkonnasõbralik hoidmiseks kaitseks kaitse peeme.

Võhma maakonnas on kahte kaitseks kaitse peeme, mis on mähe väärtuslikud objektid.

Pärandkultuuri on hea näide kaitseks kaitse peeme, mis on mähe väärtuslikud objektid.

Pärandkultuuri objektid on hea näide kaitseks kaitse peeme, mis on mähe väärtuslikud objektid.

Võhma maakonnas on kahte kaitseks kaitse peeme, mis on mähe väärtuslikud objektid.

Et vältida on loomulikult pärandkultuuri mähe metsaandur.

Võhma maakonna 2007. aasta planeeritud kaitseks kaitse peeme, 197 k.

Projekti rahastamine toetab Riigimetsa Majandamiskeskuse ettevõtte tegevust. Projekti rahastamine toetab Riigimetsa Majandamiskeskuse ettevõtte tegevust.

Tämä painate antaa katsauksen kulttuuriperinnön tärkeydestä yhteiskunnassa sekä sen tutkimisen ja hoidon perusaatteista Eestissä. Se on uusi termi ja käsitystapa virolaisille, joka kotikunnan historiasta kiinnostuneiden ohella koskettelee myös metsänomistajia että metsätalouden asiantuntijoita. Tästä lähtien painatteessa käsitellään myös perintömaisemia kulttuuriperinnön kohteita sisältävinä alueina sekä esitellään metsätaloudellisten töiden tekemisen perusaatteita kulttuuriperinnön kohteiden ympäristössä. Äärimmäisen laajaa alaa käsitävää kohdetyyppien yksityiskuvauksia rajoitetun tilan ansiosta ei ole esitetty. Kulttuuriperinnön kohteista anravat katsauksen selvittäville allekirjoituksilla varustetut valokuvat sekä painatteen lopussa sijaitseva luettelo.

Hereditary cultural in Estonian forests

Kulttuuriperintö Viron metsissä

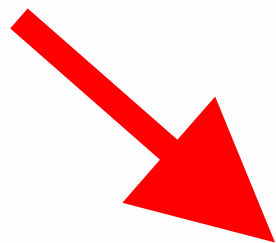

Iga inventeerija ei leiutanud oma “jalgratast”

- Maakondlik infopäev ja inventeerijate leidmine
- I koolitus - teooria
- iseseisev töö
- II koolitus - välipraktika
- teemakoolitused-töönõupidamised
- läbi konsultantide pideva metoodika ja IT alase toe tagamine

- Alade eelvalik
- Välitööd
- Andmete digitaliseerimine

Milliste objektide kirjeldamine on oluline?

- kasutusest väljas
- paremini säilinud
- piirkonnas ainulaadsed
- **seotud omapärase pärimusega**

- Inventuur sõltumata omandivormist omavalitsusüksuste kaupa
- INVENTUURI PEAEESMÄRGIKS ON MAAOMANIKE TEAVITAMINE NENDE KINNISTUL LEIDUVATEST KULTUURIVÄÄRTUSTEST NING SEELÄBI **OMANIKUHOIU** TEKKE SOODUSTAMINE

The screenshot shows a web browser window with a map on the left and a data table on the right. The map displays several land parcels with identification numbers (115, 116, 117, 118, 129, 130, 137, 138) and a central parcel labeled 'Ellu metsavahikoht'. The data table provides details for this object.

AKTIIVNE KIHT Parandobjekt	
ÜLDANDMED	
teema	ehitised ja rajatised
objekti tüüp	vahtkonna kordon
nimetus	Ellu metsavahikoht
registreerimisnumber	504;VKK:001
objekti ulatus	30 m
KOOSSEIS	
	elamu
	põlispuu
MUUD ANDMED	
seisund	tüüp määratav, objektist või tema kunagisest funktsionaalsusest säilinud alla 20%
pärmused ja allikad	
varasemad kirjeldused	
märkused	
foto	viide
kaardid	Vene topokaart

Buttons: PRINTI, SULGE AKEN, EELVAADE

Map scale: M 1 : 10000, KUVA

Pärändkultuur Page 1 of 2

Pärändkultuur

Pärändobjekt	
ÜLDANDMED	
teema	ehitised ja rajatised
objekti tüüp	vahtkonna kordon
nimetus	Ellu metsavahikoht
registreerimisnumber	504;VKK:001
objekti ulatus	30 m
KOOSSEIS	
	elamu
	põlispuu
MUUD ANDMED	
seisund	tüüp määratav, objektist või tema kunagisest funktsionaalsusest säilinud alla 20%
pärmused ja allikad	
varasemad kirjeldused	
märkused	
foto	viide
kaardid	Vene topokaart

Map showing the same area as the main screenshot, with parcel numbers and the 'Ellu metsavahikoht' label. Includes coordinates: X = 8616877, Y = 632177 and scale: M001kava 1:10000.

Järgmise aasta algusest kasutatav läbi Maa-Ameti kaardiserveri

Raplamaa

Käesolev raamat on 2006. aastal Raplemaal püüdnud inventeeritud inimteose ühise töö vili. Igal ligi 1400-st Rapla maakonna alal inventeeritud objektist on oma lugu. Raamatuase valiti inventeerijate arvates neist kõige huvitavamad. Püüdnud inventuuri varamu on lõputu ja pakub huvilisele uurimist ja avastamisrõõmu ka tulevikus, käesolev inventuur teigi sellest vaid väikese valiku, mis on ka paratamatu. Samamoodi peavad oma etnase tegeva ka püüdnud inventuuri objektide omanikud: kas hooldada või mitte, eksponeerida või hoida endale? Olgu valik milline tahes, peamine on maakodus leiduvate inimtegevuse märkide teadvustamine ja teadlik nime hoidmine. Loodame, et käesolev põgus läbilõige Raplemaal leiduvatest püüdnud inventuuri objektidest pakub huvilisele äratundmist ja avastamisrõõmu ning tõdemuse, et püüdnud inventuuri objektide hoid lisab maale väärtust ja maasomanikule väärikust.

Raplamaa püüdnud inventuuri

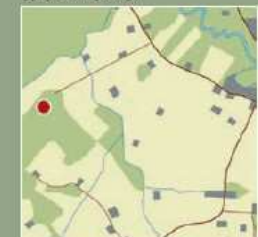
SILOTORN METSAS

Silotorn on ehitatud 1920. aastate lõpus. Ehitusmehed olevar olnud Mustvee venelased. Tegu on raudkivist ehitisega, mis paikneb poolenisti maa sees. Kohalikud inimesed mäletavad, et silotornil ei ole katust kunagi olnudki. Silotorn on väga hästi ajahambale vastu pidanud, müürid ei ole viltu vajunud ega murenema hakanud. Silo tallamiseks lastud hobune kõitega alla. Loom pääses tornist välja kui silotorn täis sai. Selleks põhjuseks, miks silotorn Hõreda mõisa südamest nii kaugele ehitati, on ilmselt asjaolu, et seal olid tol ajal mõisa heinamaad, mida rahvas teadis rüüdnud heinamaana, öeldi ka *madude lage*. Nimetus tulnud sellest, et heinamaal olnud alati palju rästrikuid. Mõisa ajal need heinamaad kuivendati, kasutades tolle aja kohta eesrindlikku drenaažkuivendust.

Kohalikud elanikud mäletavad, et silotorn oli kasutusel veel viiekskümnendatel aastatel. Kui talvel hobustega silo veeti, olnud külvahe vängel haisu täis.

5509061 / 6542737

Läänemaa

See raamat on kahel aastal Läänemaa maastikus säilinud pärandkultuuri otsinud, inventeerinud ja pildistanud koduloohuviliste inimeste ühise töö vilj. Erinevates valdades tegid seda tööd Indrek Kaisel, Rein Kaljuvee, Mall Lepmets, Triin Neljandik, Triin Paakspuu, Arvo Peetre, Taimo Tüürpu, Silvi ja Lembitu Tarang.

Üle 1200 eelmiste põlvkondade elust-olust säilinud märgi: vanad talukohad, karjamaakaevud, üksikud kivikeldrid, lubjaahjud, põlised metsa- ja talveteed, sajanditevanused kiviaiad, unustatud kobanimed ja pärimusega puud, kivid või metsasalud, on tegelikult vaid väike osa veel säilinud pärandkultuuri varamust. Loodame, et raamatus toodud väike valik kirjeldusi nendest mälestistest toob äratundmisrõõmu ja tekitab huvi oma kodupaigas uurimistöö jätkamiseks. Pärandkultuuri objektide teadvustamine ja hoidmine lisab väärtust kodukoha maastikule ning ühendab praegust kogukonda aegade hämarusse kadunud inimpõlvete töö kaudu.

Läänemaa pärandkultuurist

Lisaks:

- Maakonna ülevaade
- Pärandkultuuri väärtustamisest
- Kokkuvõtted tulemustest valdade lõikes

Puiskarjamaad ja -niidud seal leiduvate kaevude, linaligude, kiviaedade ja karjatunumatega moodustavad kaheksandalt väärtusliku kultuuripärandi. Peale suure bioloogilise väärtuse on neil vähemalt sama suur kultuurijärgiline väärtus.

Ajalooline jahikantsel Kullamaa metskonnas

Savilõngi (telliselehase) korsten mälestusepõltselise silm sündinud kunstnikule Valdemar Väille Kullamaa vallas

Koostaja: Silvi Tarang
Fotod: Lembitu Tarang
Projekti finantseeritakse ERDF vahenditest ja teostatakse Lõuna-Soome ja Eesti INTERREG IIIA programmi raames

Pärandkultuur metsas

Kultuur kõige üldisemas mõttes on inimese ja ühiskonna elamisviis. Igal ajastul on oma elamisviis ja seega ka oma kultuuripärand. Viimase aastakümne tormiline ühiskondlik areng Eestis on toonud välja eriti teravalt meie maa ja metsandusliku, kultuuri järjepidevuse säilimise probleemi. Et meie maaelu järjepidevust säilitada, tuleb kõigepealt teadustada need elamiskultuuri märgid, mis ühendavad eelmisi põlvkondi praegusega. Pärandkultuuriks võib nimetada eelmiste põlvkondade elust-olust ja töödest-tegemistest maastikku järelejäanud märke. Osa neist, näiteks kinnismuistised, on riikliku kaitse all, suurem osa pärandkultuurist aga uurimata.

Sammuläsuelse metsaajale on hoolas peremees 150 aastat tagasi ladunud võlvitud trubi, mis kestab tänini

Millele tuleks mõelda pärandkultuuri objektide eksponeerimisel:
Vahendite olemasolu huviväärsuse rajamiseks ja hilisemaks hoolduseks?
Milliseid objekte eksponeerida?
Kellele (sihtgrupp) seda teha?
Mil viisil (üksikobjektid või matkarada) seda teha?
Kuidas tähistada objekt ja/või rada?
Infotahvlite ja viitade vajadus, sisu ning teostusviis?
Trükkiste (voldikute) vajadus ning sisu?
Juhendajaga retkede korraldamise võimalused ning vajadus?
Rajatud huviväärsusest sihtgruppide teavitamise viis?

Pikemate õpperadade rajamisel on oluline infokaardi ja selge rajatähistuse olemasolu, samuti oleks hea tehtud teavitada vähemalt kohalikku omavalitsust ja piirkonna õppeasutusi

Pärandkultuuri objekti infotahvli alus meenutab kvartaliposti, infotahvel ise on lamineeritud A4 formaadis väljatrukk - selline teostus on jõukohane igale asjahuvilisele

Pärandkultuuri objektide taastamist, hooldust ja eksponeerimist toetab SA Erametsakeskus, täpsem info www.eramets.ee

Tekst: R. Kaljuvee, J. Kusmin, T. Neljandik

Fotod:
R. Aalde, V. Aitsam, J. Kusmin, T. Neljandik, M. Raid
Projekti finantseeritakse ERDF vahenditest ja teostatakse Lõuna-Soome ja Eesti INTERREG IIIA programmi raames

Pärandkultuuri objektide hooldus ja eksponeerimine

Looduse meelevaldas olevad inimtegevuse märgid hävivad ajapikku. Ideaalne oleks taastada huvipakkuvad pärandkultuuri objektid algsel kujul. Tihti on hea tahtmise, käepäraste vahendite ja väikeste kuludega võimalik peatada või aeglustada objekti hävimist.

Enne tegutsema asumist tuleb kindlasti endale selgeks teha:

1. Mida tahetakse objektiga teha - konserveerida, eksponeerida või taastada?
2. Kas selleks on piisavalt ressursse - aeg, raha, oskused, vahendid jm?

Alles siis on mõistlik tegutsema asuda.

Selle mantelkorstna hävimise peatamiseks lihtsa varikatuse ehitus

V Töötleva tootmisega seotud pärandkultuur

Talude turbavõlukoht Lihula rabas

Lubjaahi Raikkõla vallas

Võimas Räägu vesiveski Oru vallas vääraks paremat hooldamist

VI Metsanduslik pärandkultuur

1896. a krahy Buxhövdent korraldusel kõlvatud männikultuur Kullamaa Rohumäel

1960-tel ehitatud Kullamaa metskonna töökoja reovee puhastusseade - esimesi metskondades

Niinemaa metsavahikoht Kullamaa vallas on ka põllustalu 18. sajandist ning kahe Vabadusristiga autasustatud E. Friedrichsoni sõnnikodu

Koostaja: Silvi Tarang
Fotod: Lembitu Tarang
Projekti finantseeritakse ERDF vahenditest ja teostatakse Lõuna-Soome ja Eesti INTERREG IIIA programmi raames

Metsas leiduva pärandkultuuri tüübistik

I Kultuurimaastiku kujunemisega seonduv pärandkultuur

Kivikalmed Kõmsil - kaitstav kinnismuistis

Sajanditevanune podriga põllupõld rannikul, mis samuti vääraks säilitamist

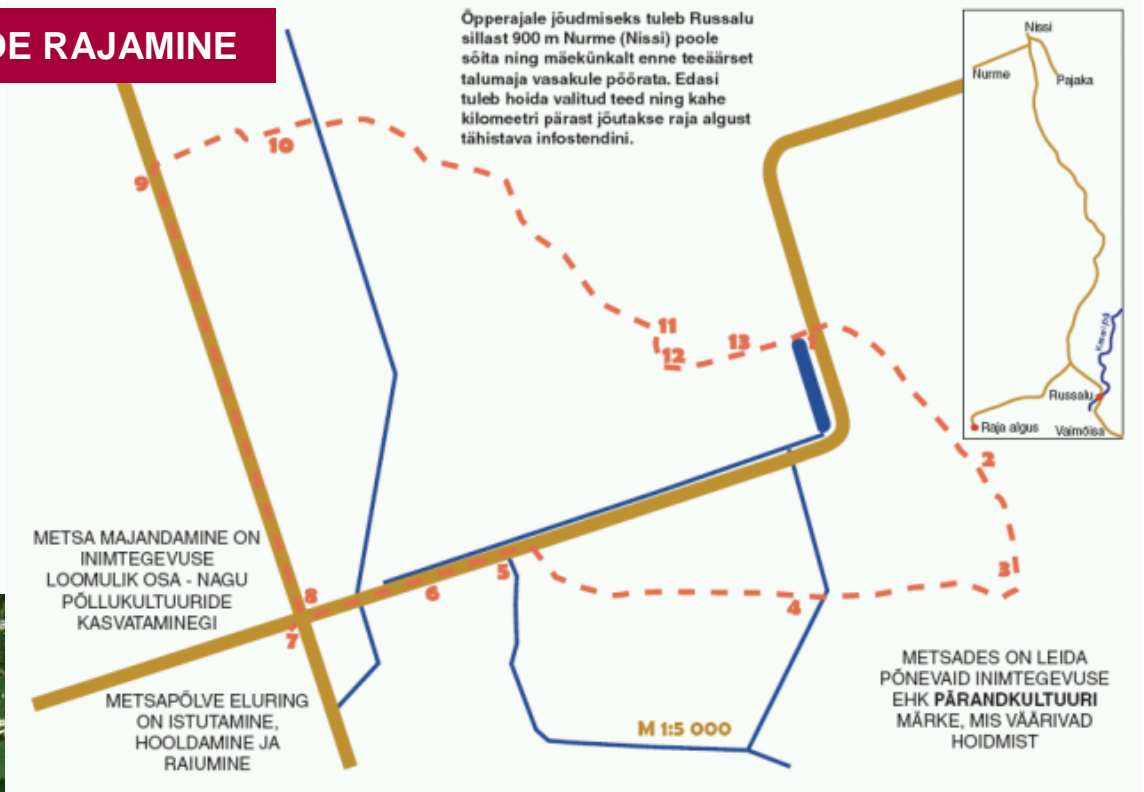
Väike pärandkultuuri
käsiraamat

- Ilmus käesoleva aasta augustis
- Raamatut on jagatud erialaorganisatsioonidele
- Raamatu leiab kõigist rahvaraamatukogudest
- Raamatu põhiosa on pärandkultuuri objektide tüübikirjeldused (L. Tarang)
- Lisaks eri autorite poolt käsitletavat teemat: pärandkultuuri süstematiseerimine, pärandmaastikud, andmeallikad uurimiseks, objektide hooldus ja eksponeerimine, metsamajanduse mõju

INVENTUURI VÄLJUNDID – ÕPPERADADE RAJAMINE

Finantseerija: SA Erametsakeskus

INVENTUURI VÄLJUNDID – HOOLDATUD OBJEKTID

Finantseerija: SA Erametsakeskus

INVENTUURI VÄLJUNDID – HOOLDATUD OBJEKTID

Finantseerija:

SA Erametsakeskus

 RMK
Riigimetsa hea peremees

AVALIKKUSE KAASAMINE

Help

http://www.metsaselts.ee/index.php/page,parandobjekt

Google

Eesti Metsaselts
Estonian Society of Foresters

eng | rus | ger

EMS | METSANÄDAL | ÜRITUSED | KIRJAVARA | RAEVÕISTLUSED | PÄRANDKULTUUR

Teata pärandkultuuri objektist

- Artiklid
- Inventuuri olulisus
- Valik fotosid
- pärandkultuuri objektidest
- Tagasiside
- Teata pärandkultuuri objektist

Pärandkultuuri objektide inventeerimine on käsil. Et kõik väärtuslik kirja pandud saaks, on igaühel võimalus kaasa aidata ja alljärgneva ankeedi abil teatada pärandkultuuri objektist. Teie poolt esitatud andmeid kasutatakse vaid pärandkultuuri projekti raames. On võimalus, et Teie poolt esitatud kontaktandmetel võtab töö käigus ühendust antud piirkonna inventeerija. **Andke oma panus Eesti kultuuriloo säilitamiseks!**

Objekti nimi:

Asukoht:

Maakond:

Vald:

Küla:

Kinnistu:

Või X/Y koordinaadid [Maaameti kaariserverist](#)

